

Lainsäädännön tilannekatsaus

Uusiomaarakentamisen vuosiseminaari 27.11.2024

Erityisasiantuntija Kati Suomalainen, ympäristöministeriö

Esityksen sisältö

1. Jätelain uudistaminen ja muu kansallinen lainsäädäntötyö
2. Ajankohtaista jäte- ja kiertotaloussäätelyä EU:sta
3. Muuta ajankohtaista

Jätelain uudistaminen ja muu kansallinen lainsäädäntötyö

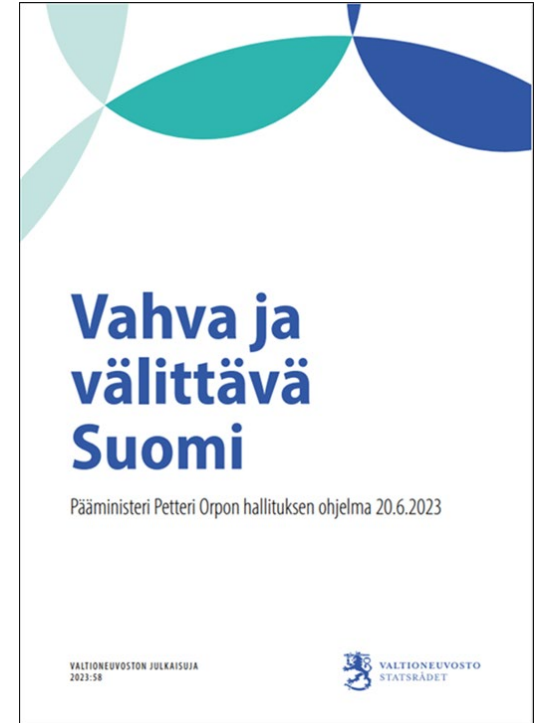

Ympäristöministeriö
Miljøministeriet
Ministry of the Environment

Hallitusohjelmassa jätelakiin suoraan vaikuttavia kirjauksia

- Kunnan vastuu rajataan kotitalousjätteisiin (JL 32 §)
- Kilpailuneutraliteettia jätealalla parannetaan
 - kunnan toissijainen vastuu (JL 33 §) rajataan todelliseen markkinapuutteeseen
 - kunnan sidosyksikön ulosmyyntirajan (JL 145 a §) tiukentaminen
 - Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusprosentti (10 %).

Lisäksi lukuisia kirjauksia kiertotalouden edistämiseksi

Jätelain uudistaminen kolmessa osassa

2023

2024

2025

2026

EU-säädösten
toimeenpanoa

I osa: kunnan vastuuta rajataan

- Kunnan vastuun rajaaminen kotitalousjätteeseen (HO)
- HE 103/2024 parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä
- Muutokset voimaan 1.1.2025

II osa: kilpailuneutraalisuutta parannetaan (HE 2025)

- Kunnan toissijaisen vastuun (TSV) rajaaminen (JL 33 §) todelliseen markkinapuutteeseen
- Kunnan sidosyksikön ulosmyyntirajan tiukennus (JL 145 a §)
- Lisäksi hankintalakiin kirjaus: sidosyksikön omistuksen vähimmäisomistusprosentti (TEM)

III-osa: jätelaista kiertotalouslakiin (HE 2026)

- HO:n kiertotalousnäkökulmat, elinkaariajattelun vahvistaminen ja kierrätysmarkkinan edistäminen
- Jätesäätelyn ja sen rajapintojen selkeyttäminen
- Laillisuusvalvonnan tehostaminen
- Uuden EU-säätelyn täytäntöönpano

Jätelain uudistaminen, osat 1-2

Jätelaki 1

- Esitysluonnoksen mukaan **kunnan vastuu asumisen jätteistä rajattaisiin pääosin kotitalouksissa ja vapaa-ajan asumisessa syntyvään jätteeseen**. Jätteen haltija vastaisi jatkossa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja tarjoavien asumisyksiköiden ja laitosasumisen yhteydessä syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollosta.
- [HE 103/2024 vp \(eduskunta.fi\)](#)

Jätelaki 2

- Kilpailuneutraaliteetin varmistamisen sääntelyvaihtoehtojen selvittäminen
- Tarkastellaan 3-4 eri sääntelyvaihtoehtoa, jotka täyttäisivät hallitusohjelman kirjausten tavoitteet, muodostaen samalla mahdollisimman kilpailuneutraalin ja pysyvän ratkaisun jätealalle.
- Tarkastelussa erityisesti jätelain 33 § (kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu), 43 § (kunnan jätehuollon palvelutehtävien siirtäminen kuntien omistamalle yhtiölle), 145 a § (Sidos- ja hankintayksiköitä koskevat erityiset säännökset).

Jätelaki 3: Jätelaista kiertotalouslaiksi

TAVOITTEITA:

Selkeytetään jätealan lainsäädännön systematiikkaa ja suhdetta etenkin tuote- ja kemikaalisäätelyyn. Näin vähennetään sääntelytaakkaa ja luodaan mahdollisimman ennustettava toiminta- ja investointiympäristö kiertotalouden toimijoille.

Vahvistetaan tuotteita ja jätteitä koskevan sääntelyn elinkaarinäkökulmaa, lisätään kiertotalousmarkkinaa edistävää ohjausta ja toimia materiaalikiertojen edistämiseksi.

Parannetaan jätteisiin ja jätehuoltoon liittyvän tiedon julkisuutta ja saatavuutta.

Vähennetään vapaamatkustusta tehostamalla laillisuusvalvontaa ja luodaan yrityksille mahdollisimman tasapuoliset lähtökohdat toimia ja innovoida.

Pannaan täytäntöön valmisteltavana olevaa EU-säätelyä, kuten jätedirektiivin muutos ja ajoneuvojen kiertotalousasetus. Pyritään varmistamaan, että Suomi saavuttaa EU:n lainsäädännössä asetetut ja lähiaikoina asetettavat uudet tavoitteet.

- [Työryhmän asettamispäätös 28.6.2024](#)
- Työryhmä toimii vuorovaikutuksessa jätealan ja kiertotalouden yhteistyöryhmän kanssa
- Aikatauluja
 - työryhmä 1.7.2024 - 31.12.2025
 - työryhmä aloittanut keskeisen sisällön käsittelyn
 - hallituksen esitys 8/2026 (mahdollinen budjettilaki)

Kiertotalouslaki

- Lähtökohtana voimassa olevan jätelain (646/2011) kokonaisuudistus
 - jätelaissa säännöksiä, joiden sisältö tullaan säilyttämään sellaisenaan tai pienin muutoksin
 - pyritään parantamaan nykysäätelyn toimivuutta, missä mahdollista
 - säännöksiä, joiden muuttaminen on haastavaa/mahdotonta: EU-säätelystä tulevat velvoitteet (täytäntöönpano) ja terminologia
 - pyritään tekemään ratkaisuista aikaa kestäviä (ml. tuleva EU-säätely)
- jätelaki on riittämätön kiertotaloussiirtymässä -> uudet kiertotaloustavoitteet lakiin
- etusijajärjestyksen kehittäminen (JL 8 §) (Upcycling, downcycling, uudelleenkäyttö tai sen valmistelu)
- ohjauskeinoja jätteenpolton hillitsemiseksi (ml. rinnakkaispoltto)
- asetustason säätelyn uudistaminen

Muuta lainsäädäntöä kohti kiertotaloutta

Uusiomateriaalien käytön edistäminen

- Jätteeksi luokittelun päättymistä (Ei Enää Jätettä eli EEJ) ja sivutuotteita koskevan päätöksenteon sujuvoittamista koskeva menettely (ns. UTU)
- **HE-luonnos lausunnolla 31.12.2024 asti.** Sivutuotteeksi luokittelemista tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva asia käsiteltäisiin aina erikseen, jätelaissa säädettävän menettelyn mukaisesti uudessa valtakunnallisessa lupa- ja valvontaviranomaisessa.
- Ei yleisön kuulemista, valitusoikeus vain asianosaisella ja yleistä etua valvovalla viranomaisella
- Päätökset tallennetaan uusiomateriaalirekisterin julkiseen tietopalveluun
- Riskinarviointikehikko valmisteilla (SYKE)

Valtioneuvoston EEJ-asetukset jätteeksi luokittelun päättymisen arviointiperusteista

- Betonimurske (466/2022)
- Mekaanisesti kierrätetty muovi (270/2024)
- Uusioöljy (taustavalmisteluvaihe)

MARA-asetus

VNA eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa

- Tavoitteena lisätä jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa
- Nykyinen asetus vuodelta 2017 [MARA 843 2017](#)
- Alkuperäinen sovellusohje vuodelta 2018, päivitetty 2019 [MARA soveltamisohje](#)
- **Asetuksen muutostyö käynnissä soveltamisesta saatujen kokemusten pohjalta**
- SYKE tehnyt pohjatyön (sisältäen mm. verkkokoulutusta, webropol-kyselyn, erillisiä keskusteluja ELYjen kanssa, selvitys rekisteröidyistä MARA-ilmoituksista)
 - SYKEN ehdotus toimitettu YM:öön jatkotyöstä varten kesäkuussa (EU/HO-paineet haitanneet)
- Täsmennyksiä odotettavissa koskien mm. soveltamisen suunnitelmallisuutta (viranomaisen hyväksymä suunnitelma), määritelmiä, jätteiden sekoittamista, ilmoituksen sisältöä (kuten hyödyntämisen määräaika) ja hyödyntämisen raportointia ja jätteen laadunhallintaa
 - arvioitava ennakkonotifioinnin tarve (tavoitteena edetä ilman, riippuu lopullisista muutoksista)

MASA-asetus ja YSL 14 a luku

(kaivetun maa-aineksen hyödyntäminen maarakentamisessa)

- Tavoitteena rakentamisen ylijäämämaiden hyödyntämisen edistäminen ja muut ”kiertotaloushyödyt”

Alustavaa sisältöä SYKEN ehdottamana, edellyttää vielä merkittävää jatkotyöstöä

- Uusi luku 14 a YSLiin (rakentamisen yhteydessä) kaivettujen maa-ainesten käsittelystä
- Myös YSLin 14 luku ja PIMA-asetusta koskevat muutokset työn alla
- YSL 14 a sisältäisi ominaisuuksiltaan haitallisten aineiden käsittelyä koskevan ilmoitusmenettelyn (vrt PIMA-ilmoitus) koskien hyödyntämistä, välivarastointia, stabilointia jätesideaineilta
- MASA-asetuksessa säädettäisiin mm.
 - Tutkimisesta (kun epäily pilaantumisesta)
 - Ympäristökelpoisuuden raja-arvoista ja näytteenotosta/laadunvarmistuksesta
 - Ilmoituksen ja sitä koskevan päätöksen sisällöstä?

Ajankohtaista jäte- ja kiertotaloussäätelyä EU-sta

Poimintoja uudesta EU-sääntelystä

Akkuasetus

Hyväksytty (n. 70 täytäntöönpano- / delegoitua säädöstä)

Ajoneuvojen kiertotalous-asetus

neuvottelut kesken

CRMA (TEM) Kiertotalous-luku

hyväksytty

Ekosuunnittelu-asetus annettu TEM

Pakkaus- ja pakkausjäte-asetus

Corrigendum-menettelyssä

Jätedirektiivin muutos (elintarvikejäte, tekstiilit) yleisnäkemys

Right to Repair (OM) hyväksytty

SER-direktiivin muutos hyväksytty

Jätteen siirto-asetus hyväksytty

Kiertotalous säädös 2026?

Vihreät väittämät yleisnäkemys

Kiertotalouden sääntely jatkuu EU:ssa

- **EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelman (CEAP, vuodelta 2020) lukuiset säädökset**
 - edetään yhä enenevässä määrin kohden kiertotalousajattelua
 - asetukset yleistyvät, elinkaarinäkökulma
 - todella yksityiskohtaista sääntelyä
- **Von der Leyenin poliittiset suuntaviivat seuraavalle Euroopan komissiolle 2024–2029:**
 - Kiertotaloussäädös (Circular Economy Act), joka auttaa luomaan markkinakysyntää uusiomateriaaleille sekä kehittämään sisämarkkinat jätteelle varsinkin kriittisten raaka-aineiden osalta
 - Edellisen komission aikana annettujen kiertotaloussäädösten täytäntöönpanoon satsataan

Muuta ajankohtaista

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kiertotalouden GreenDeal 1

- Kiertotalouden green deal on vapaaehtoinen strateginen sitoumus, jossa mukaan lähtevät toimijat sitoutuvat vähentämään luonnonvarojen käyttöä ja asettamaan vaikuttavia tavoitteita ja tekemään toimia, jotka edistävät vähähiilistä kiertotaloutta.
- Toimien tulee tukea kiertotalousohjelman luonnonvaratavoitteita, hiilineutraaliutta ja kestävän talouden edistämistä vuoteen 2035 mennessä.
- [Kiertotalouden green deal - Ympäristöministeriö](#)
- Kiertotaloussiirtymä tehdään viidellä muutosalueella
 - Resurssiviisas rakennettu ympäristö
 - Kiertotalouteen perustuva teollisuus
 - Kestävä kulutus ja liiketoiminta
 - Materiaalitehokas energiajärjestelmä
 - Uudistava ruokajärjestelmä

Kiertotalouden GreenDeal 2

- Kiertotalouden green deal on toimijalähtöinen tapa ottaa yhdessä loikka kohti kiertotaloutta ja kiertotalousmarkkinoita.
- Green dealin avulla toimijat voivat tunnistaa vaikuttavimmat kiertotaloustoimet, kirittää omaa toimintaansa ja koko alaansa kohti entistä ympäristövastuullisempia toimintatapoja.
- Green dealiin sitoutujat saavat tukea, tietoa ja sparrausta sekä vuoropuhelusta ministeriöiden kanssa että perustettavilta ”kotipesiltä”. Kotipesät tukevat toimia, sparraavat ja edistävät yhteistyötä sekä rahoituslähteiden löytämistä.
- Sitoutujat voivat osoittaa edelläkävijyytensä kiertotalouden edistäjinä sekä pääsevät verkostoitumaan ja kehittämään yhteistyötä muiden kiertotalouteen tähtäävien toimijoiden kanssa.
- Miten mukaan? [Kiertotalouden green dealin klinikka - Kiertotalous-Suomi](#)

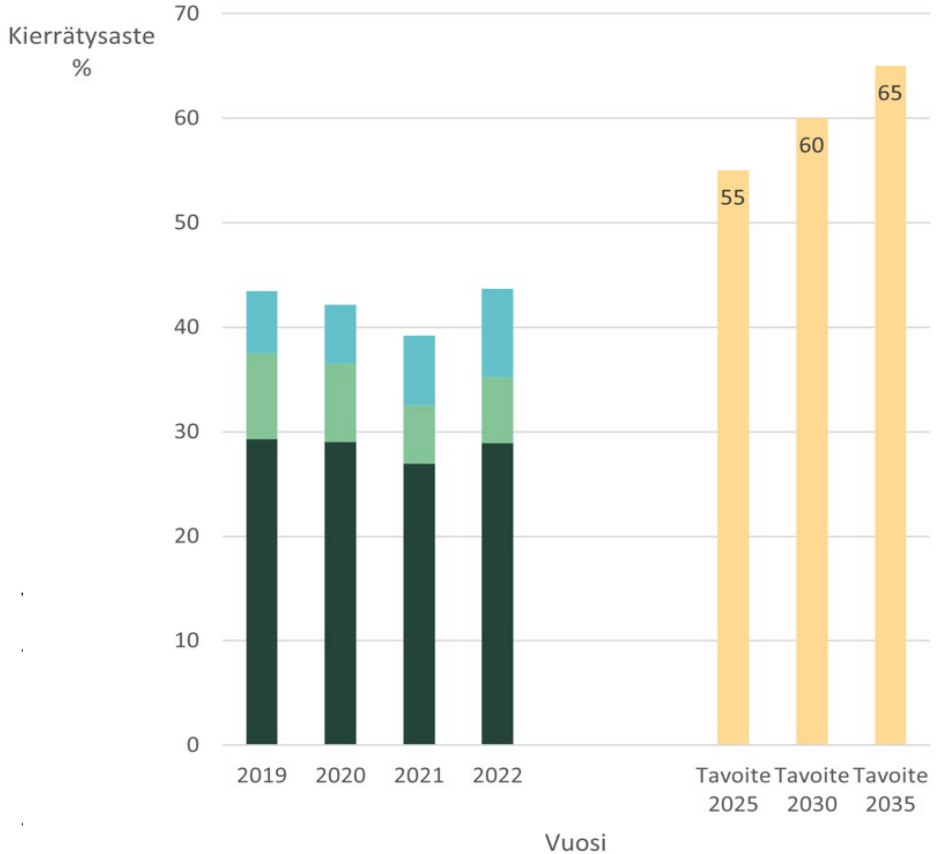
Kierrätyksen haasteet

- Suomella vaikeuksia saavuttaa yhdyskuntajätteen ja muovipakkausjätteen 2025 tavoitteet
 - Jätelain muutokset eivät näy vielä tilastoissa, tavoitteet joka tapauksessa kaukana
- Suomi (ja monet muut EU-maat) rikkomusmenettelyssä
 - Suomelle virallinen huomautus jätedirektiivin yhdyskuntajätteen kierrätysasteen 2020 ja SER-direktiivin mukainen SE-romun keräysasteen 2019 saavuttamatta jäämisestä

↓ Jäsenvaltiot, jotka eivät ole vaarassa jäädä kummastakaan tavoitteesta
 Jäsenvaltiot, jotka ovat vaarassa jäädä yhdyskuntajätteen valmistelu uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen koskevaan tavoitteesta mutta eivät kaiken pakkausjätteen kierrätyksen kokonaistavoitteesta
 Jäsenvaltiot, jotka ovat vaarassa jäädä molemmista tavoitteista
 Tarkastelun ulkopuolella

(Lähde: Euroopan ympäristökeskus)

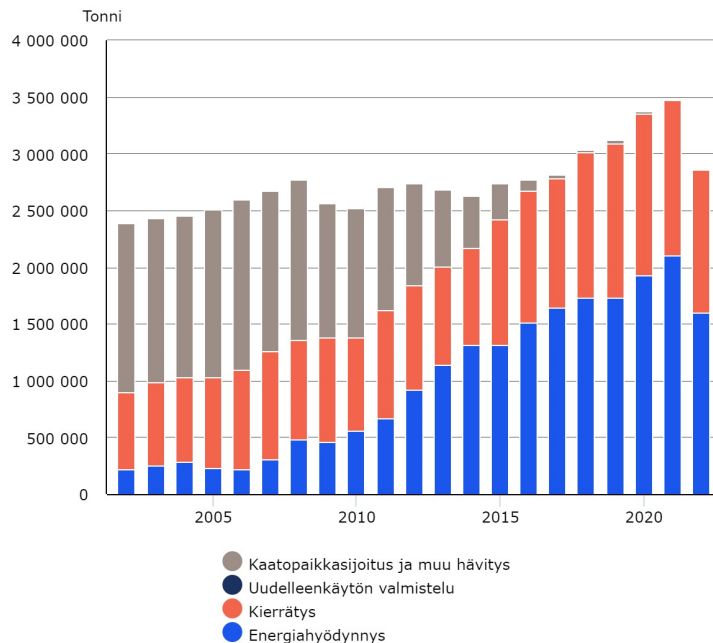

Kompostointi Mädätys Materiaalihyödynnys

Kierrätysaste nousuun!

- Kiertotalous-Suomi ja YM järjestivät alkuvuonna 2024 ”Näin Suomi saavuttaa kierrätystavoitteet” - ratkaisurallin, jonka tavoitteena oli löytää keinoja yhdyskuntajätteen ja muovipakkausjätteen kierrätysasteen nostoon sekä uudelleenkäytön lisäämiseen ja jätteen määrän vähentämiseen
- <https://kiertotaloussuomi.fi/uutiset/2024/04/09/ratkaisurallissa-etsittiin-keinoja-saavuttaa-suomelle-asetetut-kierratystavoitteet/>
- Vuoden 2022 jätetilastot
- Yhdyskuntajätteiden kokonaismäärä 2,9 milj. tonnia.
- Kaikesta yhdyskuntajätteestä hyödynnettiin kierrättämällä tai uudelleenkäytön valmistelun avulla yhteensä noin 43,7 %.
- <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8ipj3ju10rh0bw3o09ns9lv>

Yhdyskuntajätteet käsittelytavoittain vuosina 2002-2022

Lähde: Tilastokeskus, jätetilasto

Kierrätyksen tehostaminen - mitä seuraavaksi?

- Tärkeää jatkaa jätelainsäädännön uusien vaatimusten toimeenpanoa kaikkialla Suomessa. Vaikutukset näkyvät vähitellen, mutta eivät sellaisenaan riitä.
- Lisäksi tarvitaan uusia ja tehostettavia toimia eri osa-alueilla, kuten:

Uudelleenkäytön ja sen valmistelun lisääminen

Valtakunnallisten tavoitteiden (ja mittarien) tarkentaminen ja kohdentaminen

Tavoitteiden asettaminen alueittain/vastuutahoittain

Jätteen polton hillitseminen

Kannustavien jättemaksujen käytön tehostaminen

Lajittelutehokkuuden parantaminen, jäteneuvonnan tehostaminen

Erilliskeräyksen laajentaminen

Jätehuoltoinfran ja –palveluiden kehittäminen

Neuvontaa, tiedotusta, koulutusta

- Jätelaki ja asetukset – mikä muuttui, miten toimin? <https://ym.fi/jatteet/jatelaki>
- Linkit lainsäädäntöön ja ohjeistuksiin yms. <https://ym.fi/jatelainsaadanto>
- Ympäristöhallinnon koulutuksia esim. raportointi- ja kirjanpitovelvollisuuksista <https://ym.fi/ymparistohallinnon-koulutus-ja-neuvottelupaivat>
- Jätehuoltokompassi <https://jatehuoltokompassi.fi/> Tiedot jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä tuottajista, kuljettajista ja välittäjistä

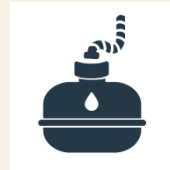
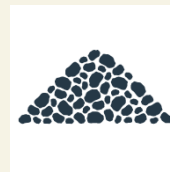
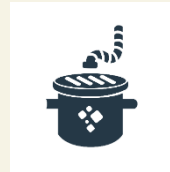
Videoita YM:n YouTube-kanavalla:

- [Miten yrityksen on lajiteltava jätteensä? – YouTube](#)
- [Miten jätteet on lajiteltava rakennustyömaalla? - YouTube](#)
- [Milloin jätteenkuljetuksesta on laadittava siirtoasiakirja ?](#)
- [Kahvila, ravintola, kauppa ja muu elintarvikealan toimija - vähennä hävikkiä ja lajittele loput - YouTube](#)

Siirtoasiakirja – viestintähanke keväällä 2024

- Velvoite laatia siirtoasiakirja ja toimittaa tiedot [SIIRTO-rekisteriin](#) tunnetaan huonosti
 - Vaaralliset jätteet, POP-jätteet, saostus- ja umpisäiliöjätteet, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen jätteet, rakennus- ja purkujätteet, PIMAt
- **YM:n hanke siirtoasiakirjaviestinnän tehostamiseksi (kevät 2024)**
- tavoitteena, että kaikki tahot, joita velvoite koskee, tuntisivat siirtoasiakirjamenettelyn, ymmärtäisivät sen merkityksen ja osaisivat huolehtia siirtoasiakirjoista lain vaatimalla tavalla

Kiitos!

Kati Suomalainen
kati.j.suomalainen@gov.fi
puh. 02952 50358

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

